

Національна система фінансового моніторингу України¹

Бухтіарова Аліна Геннадіївна

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сумського державного університету

Духно Юлія Олександрівна

магістр
Сумського державного університету

Доброгорська Валентина Петрівна

магістр
Сумського державного університету

Bukhtiarova Alina, Dukhno Juliia, Dobrohorska Valentyna
Sumy State University

У статті досліджено особливості формування національної системи фінансового моніторингу України в умовах глобальних трансформаційних процесів, що відбуваються із світовою економікою, та розглянуто заходи, які стали підґрунтям формування цієї системи. Досліджено останні зміни та нововведення вітчизняного законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Надано визначення поняття «національна система запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом» та вказано його структурні елементи. Проаналізовано основні показники діяльності Державної служби фінансового моніторингу України (як ключового елемента вказаної системи). Аргументовано необхідність виведення Держфінмоніторингу із підпорядкування Міністерства фінансів України для повної реалізації принципу незалежності державного органу у сфері протидії легалізації злочинних доходів.

Ключові слова: легалізація (відмивання) доходів, фінансування тероризму, фінансовий моніторинг, національна система фінансового моніторингу, Державна служба фінансового моніторингу України.

Бухтиарова А.Г., Духно Ю.А., Доброгорская В.П. НАЦИОНАЛЬНАЯ СИСТЕМА ФИНАНСОВОГО МОНИТОРИНГА УКРАИНЫ

В статье исследованы особенности формирования национальной системы финансового мониторинга Украины в условиях глобальных трансформационных процессов, происходящих с мировой экономикой, и рассмотрены меры, которые стали основой формирования этой системы. Исследованы последние изменения и нововведения отечественного законодательства в сфере предотвращения и противодействия легализации доходов, полученных преступным путем. Дано определение понятия «национальная система предупреждения и противодействия легализации доходов, полученных преступным путем» и указаны его структурные элементы. Проанализированы основные показатели деятельности Государственной службы финансового мониторинга Украины. Аргументирована необходимость вывода Госфинмониторинга из подчинения Министерства финансов Украины для полной реализации принципа независимости государственного органа в сфере противодействия легализации преступных доходов.

Ключевые слова: легализация (отмывание) доходов, финансирование терроризма, финансовый мониторинг, национальная система финансового мониторинга, Государственная служба финансового мониторинга Украины.

Bukhtiarova Alina, Dukhno Juliia, Dobrohorska Valentyna. NATIONAL SYSTEM OF FINANCIAL MONITORING OF UKRAINE

The article is devoted to study of peculiarities of the formation of the national system of financial monitoring for combating money legalization (laundering) crime in the context of global transformational processes that taking place in the world economy and considered the measures that provided this system in Ukraine. The latest changes and innovations of the domestic legislation in the field of prevention and counteraction of anti-money laundering crime are noted. These changes include the development and adoption of basic legal acts in the area of anti-money laundering, the introduction of recommended international counter measures, the commencement of cooperation

¹ Дослідження виконане у межах держбюджетної науково-дослідної роботи 0118U003585 «Формування системи забезпечення прозорості публічних фінансів як передумова боротьби з корупцією в Україні».

with international organizations in the area of money laundering crimes. The definition of national system financial monitoring for prevention and counteraction of money laundering crime is given and its structural elements are specified. The main indicators of the State Financial Monitoring Service of Ukraine (as a key element of the national system of financial monitoring in Ukraine), as well as statistical data of the Service, are analyzed. It is substantiated that State Financial Monitoring Service of Ukraine carries out effective activity and has a high level of efficiency of the information-analytical system. The necessity of withdrawal of the State Financial Monitoring Service of Ukraine from the subordination of the Ministry of Finance of Ukraine for the full implementation of the principle of independence of the state body in the area of combating money laundering was argued. It is revealed that the independence of bodies in the field of prevention of the legalization of criminal incomes and combating the financing of terrorism is one of the main principles of the activity of such subjects in foreign countries. It is noted that open to further research remains the problem of identifying common mechanisms for conducting administrative and supervisory actions of the subjects of state regulation, studying the activities of the State Financial Monitoring Service of Ukraine as an independent executive authority.

Key words: money legalization (laundering), financing of terrorism, financial monitoring, national anti-money laundering system, State Financial Monitoring Service of Ukraine.

Постановка проблеми. За умов глобальних трансформаційних процесів, що відбуваються із світовою економікою, поширення світових господарських зв'язків та реалізації у фінансовій сфері новітніх технологій зростає загальний рівень уразливості міжнародної фінансової системи і, як наслідок, виникають загрози національній безпеці кожної окремої країни. Постійні процеси глобалізації світової економіки приводять до великої кількості проблем, зокрема до проблем, пов'язаних із протидією легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та фінансування тероризму (загальноприйняте скорочення – AML/CFT – Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism), та низки предикативних злочинів. Пошук та ліквідація схем ML повинні стати основою спільної та цілеспрямованої діяльності уповноважених органів державної влади в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми і можливості розвитку системи фінансового моніторингу в Україні стали предметом дослідження таких дослідників, як Т.А. Кобзева [7], О.О. Куришко [12], К.Д. Левківська та О.М. Петрук [13], П.С. Романько [16] та ін. Стадії формування та адміністративно-правові аспекти національної системи AML досліджували такі вітчизняні науковці, як К.В. Бисага [2], М.В. Борець [3, 4], О.Є. Користін [10] та ін. Однак варто відзначити, що деякі особливості правової бази (приміром, система кодифікації нормативно-правових актів) і механізму правового врегулювання системи протидії відмиванню коштів в Україні досліджені ще не в достатньому обсязі.

Постановка завдання. Метою статті є визначення головних структурних елементів Національної системи фінансового моніторингу в Україні та формулювання пропози-

цій для удосконалення нормативно-правової бази цієї сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. AML перебуває в центрі уваги міжнародних організацій, таких як ООН, Рада Європи, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Група з розроблення фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та ін.

Впродовж тривалого періоду незалежна Україна не мала достатнього досвіду та відповідного законодавства у сфері запобігання та протидії ML, а фінансова система України знаходилася на етапі розвитку. Тому були вжиті деякі заходи, що входили у 5 основних періодів, які протягом 2000–2016 років дали можливість сформувати національну систему запобігання та протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. Зокрема, головними подіями на шляху формування національної системи за цей час стали: розроблення та прийняття основних нормативно-правових актів у сфері AML, запровадження в дію рекомендованих та загальноприйнятих міжнародних інструментів протидії, розвиток та вдосконалення міжнародного складника протидії (початок співробітництва з міжнародними організаціями у сфері AML та впровадження рекомендованих стандартів у цій сфері) тощо.

З метою введення міжнародних стандартів у сфері AML Верховною Радою України прийнято Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 № 1702-VII [14], а також доповнено Кодекс України про адміністративні правопорушення [8] та внесено зміни до Кримінального кодексу України [11].

Термін «фінансовий моніторинг» в українському законодавстві вперше був вжитий у

редакції Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» від 18 травня 2010 року № 2258-VI [14], де було вказано, що фінансовий моніторинг є однією із складових частин національної системи протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, та складається з двох рівнів – державного (суб'єктів державного фінансового моніторингу) та первинного (суб'єктів первинного фінансового моніторингу) – організацій та установ, які здійснюють фінансові операції з активами: коштами, майном, майновими і немайновими правами, та особи, які визначені чинним законом.

Зазначені рівні фінансового моніторингу відрізнялися між собою за суб'єктами, особливостями правового регулювання та функціями. Особливістю взаємодії зазначених рівнів є те, що суб'єкти первинного фінансового моніторингу є об'єктами наглядової діяльності з боку суб'єктів державного фінансового моніторингу.

Так, згідно із Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [3], до суб'єктів державного фінансового моніторингу належать органи держави, які займаються державним регулюванням та наглядом у сфері AML. Законом уповноваженими державними органами регулювання та нагляду у досліджуваній сфері встановлено: Національний банк України, Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України; а також Спеціально уповноважений орган – Державну службу фінансового моніторингу (далі – Держфінмоніторинг, ДСФМУ) [14].

На основі міжнародних нормативно-правових актів та рекомендацій і набутого практичного досвіду для проведення єдиної державної політики в цій сфері в Україні було створено Національну систему запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Оскільки законодавчого трактування категорії «Національна система запобігання та протидії ML» в Україні немає, в результаті аналізу наукових джерел ми пропонуємо

таке визначення зазначеного поняття: «Національна система запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, – це сукупність взаємопов'язаних елементів у сфері адміністративних, фінансових та кримінально-правових відносин, які доповнюють один одного та формують єдиний механізм, спрямований на протидію легалізації (відмиванню) доходів, які отримані злочинним шляхом».

Вказана система складається з підсистем, що відрізняються за суб'єктним складом, особливостями правового регулювання та виконуваними функціями: адміністративно-правова, фінансово-правова (фінансовий моніторинг), кримінально-правова, оперативно-розшукова та ін.

Національна система запобігання та протидії ML одночасно виступає складником забезпечення економічної й фінансової безпеки України, вона наведена на рисунку 1.

Відзначимо, що провідним елементом національної системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у AML/CFT – Державна служба фінансового моніторингу України, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 29 липня 2015 р. № 537, у якій затверджені положення про її діяльність та адміністративно-правовий статус [15].

Держфінмоніторинг функціонує з 2015 року як центральний орган виконавчої влади (з 2002 року у складі Міністерства фінансів України як Державний департамент фінансового моніторингу). Від початку функціонування інформаційно-аналітичної системи служби було отримано та опрацьовано понад 27 млн. повідомлень щодо фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу. З цієї кількості близько 8 млн. повідомлень було отримано за 2017 рік, що можна побачити на рисунку 2.

З даних рисунку можна простежити, що обсяг інформації, що подається до ДСФМУ, стрімко зростає, особливо з 2014 року. Це пов'язано із прийняттям у жовтні 2014 року вже згаданого Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму» [14], згідно з яким суб'єкти первинного фінансового моніторингу (див. рис. 1) зобов'язуються надавати до

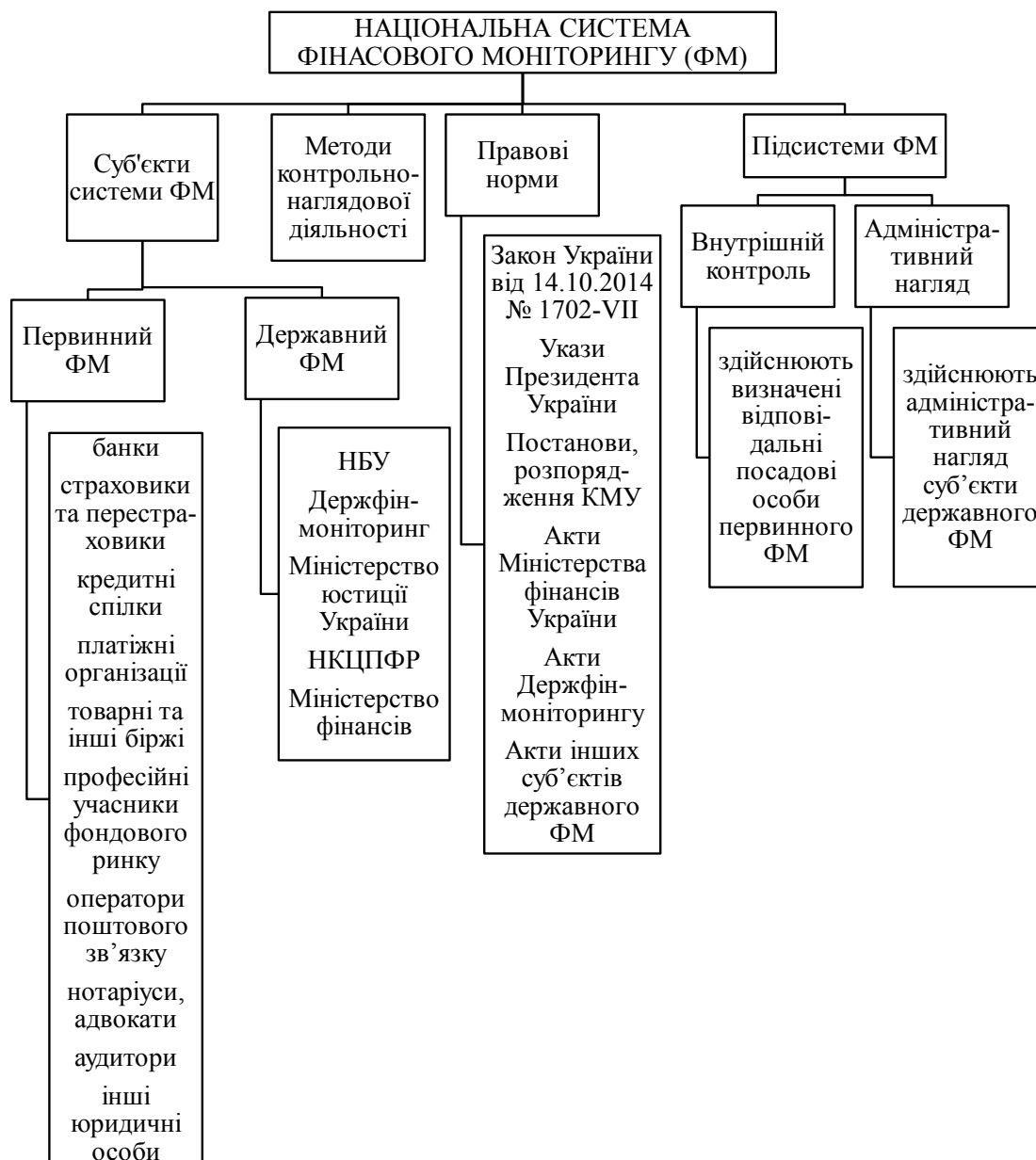

Рис. 1. Структурні елементи Національної системи фінансового моніторингу України

ДСФМУ дані про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу чи стосовно яких є підозри у відмиванні коштів або фінансуванні тероризму.

Статистичні дані про отримані ДСФМУ повідомлення про фінансові операції в розрізі ознак фінансового моніторингу зазначені в таблиці 1.

Дані таблиці свідчать, що з усіх повідомлень найбільшу частку становлять повідомлення з ознаками обов'язкового фінансового моніторингу (в 2018 році – майже 97%), а за аналізований період спостерігається їхнє кількісне зростання на 8 883 669 повідомлень. Натомість найменшу питому вагу мають повідомлення про відстеження фінансових опе-

рацій, кількість яких за 5 років зменшилася на 4140 повідомлень. Відчутне зменшення (на 236 704) спостерігається і в числі повідомлень з ознаками внутрішнього фінансового моніторингу, питома вага яких у 2018 році становить 2,5%.

Слід відмітити, що впродовж 2017 року ДСФМУ було взято до опрацювання повідомлень більше, ніж протягом 2016 року, на 26,8%. Інформацію про число повідомлень про підозрілі фінансові операції, прийнятих на облік Держфінмоніторингом у 2013–2017 рр., вказано на рисунку 3.

Інформація на рисунку свідчить про те, що число повідомлень про підозрілі фінансові операції, взятих до перегляду Держфінмоні-

торингом за аналізований період, неухильно зростає. Порівнюючи дані рисунків 2 і 3, слід відмітити, що у 2017 з 8 044 703 повідомлень про фінансові операції, поданих до служби, було прийнято до опрацювання 8 013 500 повідомлень, тобто 99,6% (для порівняння: у 2016 році – опрацьовано 99% повідомлень: 6 319 776 із 6 381 728). Такий великий відсоток свідчить про ефективну діяльність Державної служби фінансового моніторингу України та високий рівень оперативності інформаційно-аналітичної системи зазначеної служби.

Держфінмоніторинг тісно взаємодіє з громадськістю і регулярно реагує на запити населення, підтвердженням чого є дані рисунку 4. Усього за 2018 рік до ДСФМУ надійшло 77 запитів, з яких 34 було задоволено. За іншими було відмовлено в наданні інформації (31 запит на інформацію із обмеженим доступом, 9 запитів, де Держфінмоніторинг

не є розпорядником інформації, та 3 запити з неправильним оформленням). Найбільшу кількість запитів отримано від фізичних осіб (41,56%) та юридичних осіб (37,66%).

Що стосується якісного наповнення запитів, то зміст більшості з них стосується діяльності центральних органів виконавчої влади – 33 запити, економічної, інвестиційної політики та підприємництва – 26 запитів (рис. 5).

Окрім публікування інформації на території України, Держфінмоніторинг здійснює постійний інформаційний обмін та забезпечує взаємодію з іноземними державними органами, робота яких націлена на боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму (у 2017 році – 152 органи іноземних держав [6]). Дані про запити між Україною та іноземними державами наведено на рисунку 6.

Вказані на рисунку дані не відображають чіткої тенденції до зміни кількості запитів (як

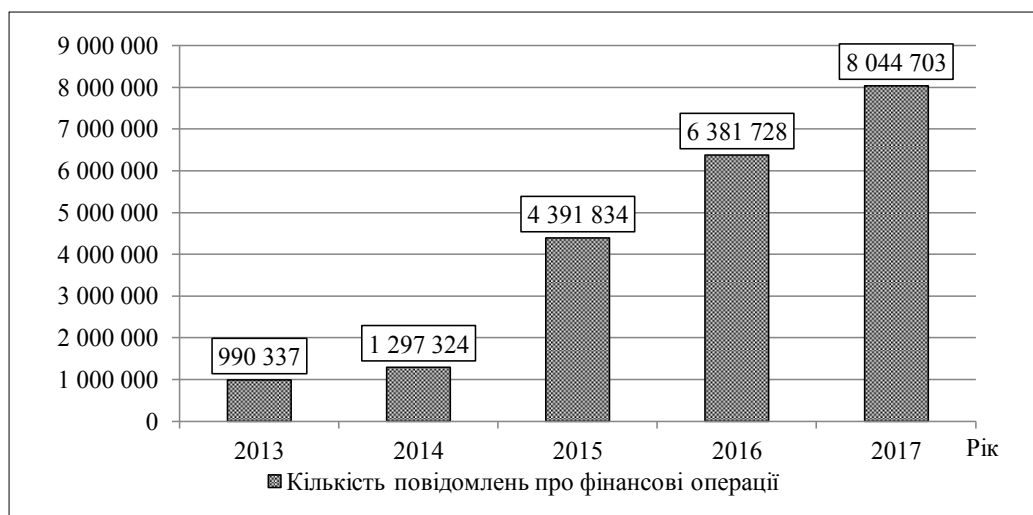

Рис. 2. Кількість повідомлень про фінансові операції, поданих до Державної служби фінансового моніторингу України за період 2013–2017 рр. [6]

Таблиця 1

Дані стосовно отриманих Державною службою фінансового моніторингу України повідомлень про фінансові операції в розрізі ознак фінансового моніторингу за період 2014–2018 рр. [17]

Ознаки фінансового моніторингу	2014	2015	2016	2017	2018	Зміна за період (+/-)
Моніторинг (відстеження) фінансових операцій	4478	7800	2414	10116	338	-4140
З ознаками обов'язкового та внутрішнього фінансового моніторингу	12167	67888	76728	73300	51638	39471
З ознаками внутрішнього фінансового моніторингу	490617	407462	315262	298374	253913	-236704
З ознаками обов'язкового фінансового моніторингу	780234	3873967	5925372	7631690	9663903	8883669

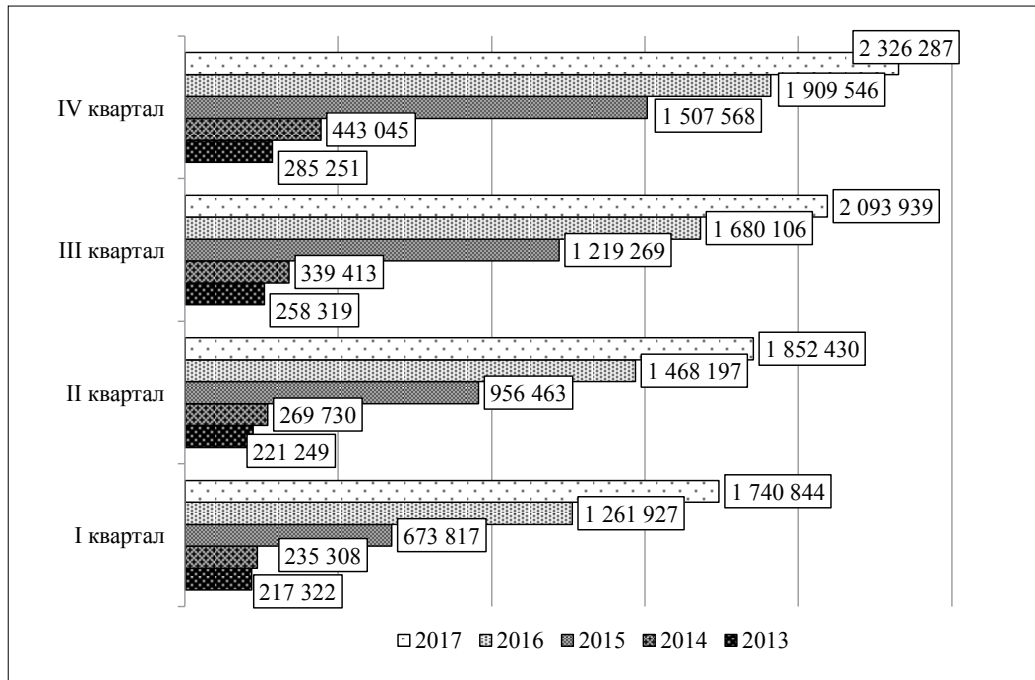

Рис. 3. Кількість повідомлень про підозрілі фінансові операції, які взято до опрацювання Державною службою фінансового моніторингу України поквартально за період 2013–2017 рр. [6]

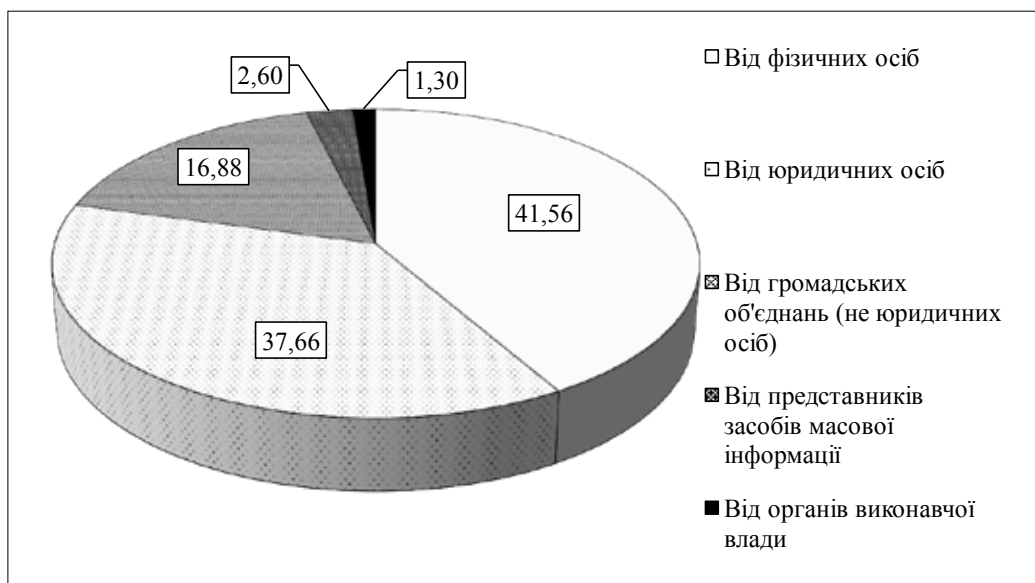

Рис. 4. Частка запитів громадськості до Державної служби фінансового моніторингу України у 2018 році, % [5]

отриманих, так і надісланих), проте спостерігається переважання надісланих запитів упродовж аналізованого періоду. Інформацію про реагування на запити відображено на рисунку 7.

Дані рисунку показують, що найактивніший обмін інформацією в розрізі направлення запитів було здійснено підрозділом фінансової розвідки Латвії (51 запит) та Велико-

британії (28 запитів), а в частині отримання запитів – від підрозділу фінансової розвідки Польщі (32 запити) та Латвії (23 запити). Отже, можна відзначити налагоджену співпрацю Держфінмоніторингу з компетентними органами іноземних країн, які сприяють організації ефективних заходів у сфері AML/CFT.

В Україні діяльність Держфінмоніторингу та решти державних органів, що пов'язані із

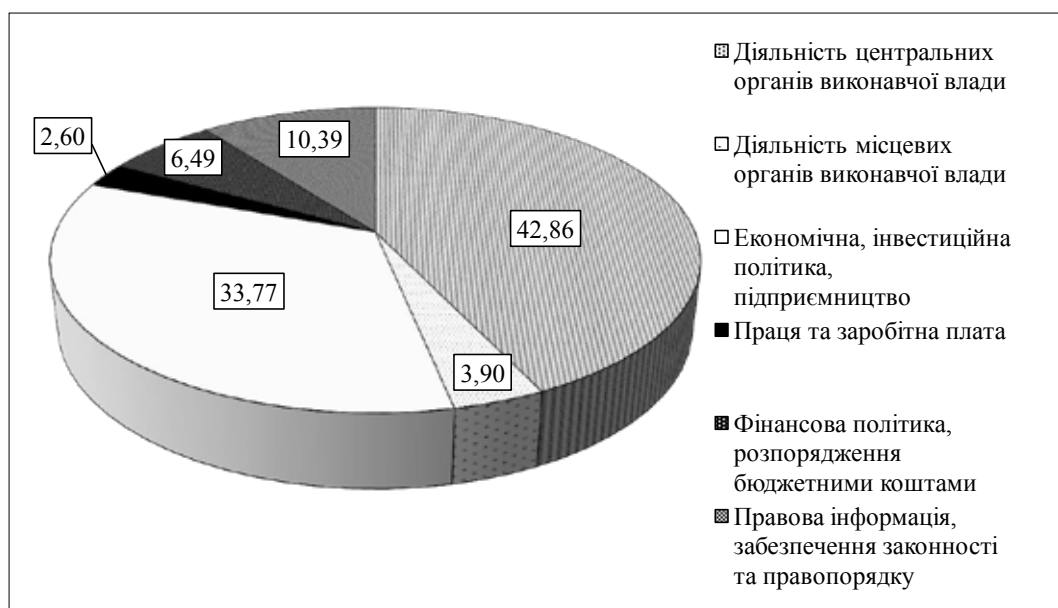

Рис. 5. Зміст запитів громадськості до Державної служби фінансового моніторингу України у 2018 році, % [5]

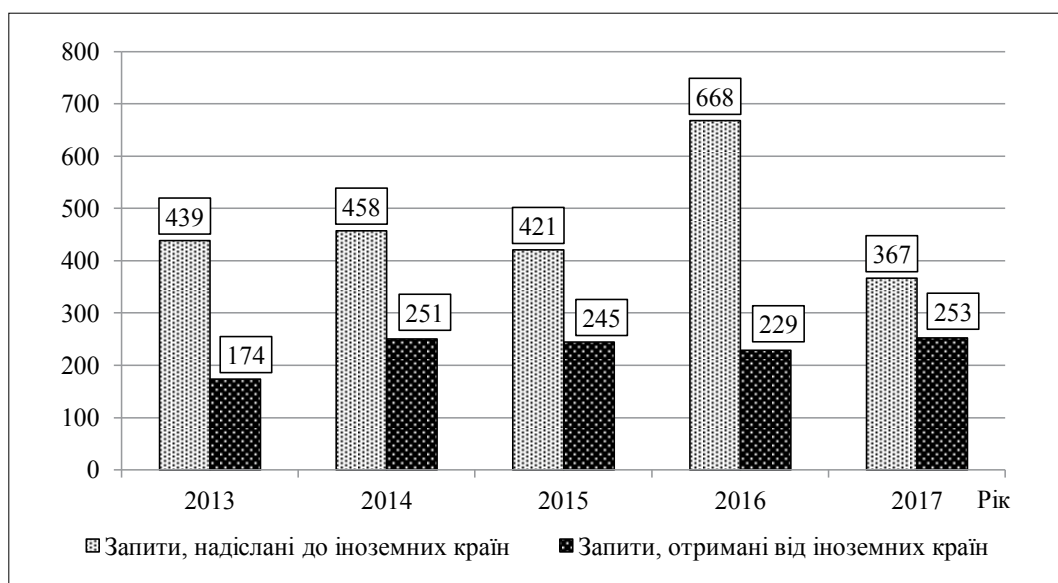

Рис. 6. Інформаційний обмін між підрозділами фінансової розвідки іноземних країн та Державною службою фінансового моніторингу України за період 2013–2017 рр. [6]

AML/CFT, як і інших органів всіх гілок влади, насамперед регулюється Конституцією України [9] та Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [14], крім того, ці органи використовують нормативно-правові акти, що регулюють банківський, страховий, інвестиційний вид діяльності.

Нині нормативно-правова база, що стосується національної системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, досить повна та різноманітна та ґрунтується на таких головних нормах:

- норми про запровадження спеціальних превентивних заходів, які ускладнюють ML;
- норми, які регулюють діяльність державних органів і їх нагляд у досліджуваній сфері;
- норми, які забезпечують правоохоронні органи інформацією про дії та осіб, пов'язаних

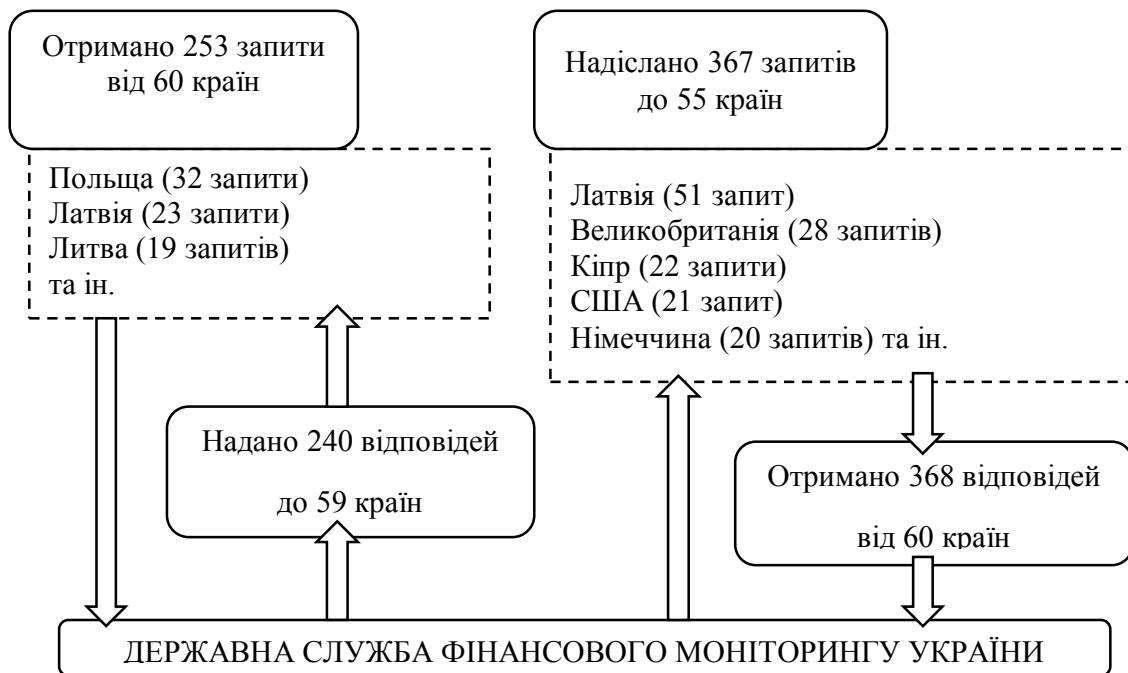

Рис. 7. Кількість отриманих/надісланих запитів від/до підрозділів фінансової розвідки іноземних країн та наданих/отриманих відповідей на них Державною службою фінансового моніторингу України у 2017 році [6]

з ML, одержаною від Держфінмоніторингу у формі упорядкованих матеріалів;

- норми, згідно з якими встановлюється адміністративна та кримінальна відповідальність за ML;
- положення національного законодавства, які врегульовують питання участі у міжнародному співробітництві, та ін. [4].

Варто відзначити, що в Україні немає єдиної системи кодифікації нормативно-правових актів у сфері AML. Тому ми вважаємо, що для утворення повноцінної правової бази необхідним є початок процесу виведення Держфінмоніторингу із підпорядкованості Міністерства фінансів України, тобто слід провести організацію того, щоб діяльність цього органу координувалася безпосередньо Кабінетом Міністрів України, адже саме Уряд є вищим виконавчим органом України. Прийняття такого рішення зробить Держфінмоніторинг незалежним органом.

Висновки. Отже, на підставі міжнародно-правових рекомендацій та набутого досвіду в Україні було утворено Національну систему фінансового моніторингу з метою запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, яку пропонується розуміти як сукупність взаємопов'язаних елементів у сфері адміністративних, фінансових та кримінально-правових відносин, які доповнюють один одного та створюють єдиний механізм, спрямований

на протидію легалізації (відмиванню) доходів, які отримані злочинним шляхом.

Зазначена система складається з підсистем, що відрізняються за суб'єктивним складом, поставленими перед ними завданнями, наділеними повноваженнями та особливостями їхнього правового регулювання. Провідним елементом системи є Державна служба фінансового моніторингу України, яка забезпечує реалізацію державної політики у сфері AML/CFT.

Аналіз статистичної інформації Держфінмоніторингу дає змогу свідчити про відносно ефективну і налагоджену діяльність служби та її тісну співпрацю з населенням, підприємницькими структурами, представниками ЗМІ, іншими державними органами, а також із підрозділами фінансової розвідки іноземних держав.

Незважаючи на ті етапи, які були проведені в Україні за роки незалежності у сфері AML, зокрема прийняття Закону від 14.10.2014 р., нерегульованими та відкритими для подальших досліджень залишаються багато питань, таких як визначення єдиних механізмів здійснення адміністративно-наглядових дій суб'єктів державного регулювання, які у Законі не визначені, дослідження діяльності Державної служби фінансового моніторингу України як самостійного та незалежного органу виконавчої влади тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Federal Department of Justice and Police (Money Laundering Reporting Office Switzerland): offic. site. URL: http://www.ejpd.admin.ch/ejpd/en/home/themen/kriminalitaet/ref_geldwaescherei.html.
2. Бисага К.В. Національна система запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдженню зброї масового знищення України: етапи становлення й розвитку. *Держава та регіони*. 2016. № 1. С. 37–49.
3. Борець М.В. Національна система протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом (адміністративно-правові аспекти). *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2012. № 2 (14). С. 115–120.
4. Борець М.В. Етапи формування національної системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Підприємство, господарство і право : науково-практичний господарсько-правовий журнал*. 2013. № 5 (209). С. 91–94.
5. Відкриті дані. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=559&lang=uk.
6. Звіти про діяльність. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=574&lang=uk.
7. Кобзєва Т.А. Становлення в Україні інституту протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Право і безпека*. 2011. № 5(42). С. 112–116.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. Дата оновлення: 18.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
9. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 15.03.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Користін О.Є. Відмивання коштів: теоретико-правові засади протидії та запобігання в Україні : монографія. Київ : Національний університет внутрішніх справ, 2007. 448 с.
11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. Дата оновлення: 18.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
12. Куришко О.О. Особливості розвитку Системи фінансового моніторингу в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 1. С. 267–275.
13. Петрук О.М., Левківська К.Д. Особливості розвитку системи фінансового моніторингу. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2013. № 2. С. 288–292.
14. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. Дата оновлення: 15.05.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
15. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 № 537. Офіційний вісник України, 2014. № 77.
16. Романько П.С. Національна система фінансового моніторингу: шляхи становлення та перспективи розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 3. С. 224–228.
17. Статистика. Офіційний веб-сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=83&lang=uk.

REFERENCES:

1. Federal Department of Justice and Police (Money Laundering Reporting Office Switzerland): offic. site. URL: http://www.ejpd.admin.ch/ejpd/en/home/themen/kriminalitaet/ref_geldwaescherei.html.
2. Bysaha K.V. (2016) Natsionalna systema zapobihannia ta protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, finansuvanniu teroryzmu ta rozpovsiudzhenniu zbroi masovoho znyshchennia Ukrainy: etapy stanovlennia y rozvytku [National system of the prevention and counteraction of the money legalization (laundering, financing of terrorist and the proliferation of weapons of mass destruction of Ukraine: stages of establishment and development)]. *Derzhava ta rehiony*. № 1. S. 37–49.
3. Borets M.V. (2012) Natsionalna systema protydii lehalizatsii dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom (administratyvno-pravovi aspekty) [National system for combating of money legalization (administrative and legal aspects)]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*. № 2 (14). S. 115–120.
4. Borets M.V. (2013) Etapy formuvannia natsionalnoi systemy protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom [Formation stages of the national system of money legalization (laundering) combating]. *Pidpriemstvo, hospodarstvo i pravo : naukovopraktychnyi hospodarsko-pravovyi zhurnal*. № 5 (209). S. 91–94.

5. Vidkryti dani. Ofitsiyni veb-sait Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy. URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=559&lang=uk.
6. Zvity pro diialnist. Ofitsiyni veb-sait Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy. URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=574&lang=uk.
7. Kobzieva T.A. (2011) Stanovlennia v Ukraini instytutu protydii lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom [Establishment of the Institute of money legalization (laundering) combating in Ukraine]. *Pravo i bezpeka*. № 5(42). S. 112–116.
8. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia vid 07.12.1984. № 8073-X [Administrative Offenses Code of Ukraine dated 07.12.1984 No. 8073-X]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
9. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996. № 254k/96-VR [Constitution of Ukraine from June 28, 1996, No.x254k/96-VR]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Korystin O.Ye. (2007) Vidmyvannia koshtiv: teoretyko-pravovi zasady protydii ta zapobihannia v Ukraini : monohrafiia [Money laundering: theoretical and legal bases of counteraction and prevention in Ukraine : Monograph]. Kyiv: DP «Drukarnya MVS Ukraini». (in Ukrainian)
11. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III [The Criminal Code of Ukraine dated April 5, 2001 No.x2341-III]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
12. Kuryshko O.O. (2012) Osoblyvosti rozvytku Systemy finansovoho monitorynhu v Ukraini [Features of the development of the Financial monitoring system in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky*. № 1. S. 267–275.
13. Petruk O.M., Levkivska K.D. (2013) Osoblyvosti rozvytku systemy finansovoho monitorynhu [Features of development of financial monitoring system]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*. № 2. S. 288–292.
14. Pro zapobihannia ta protydiiu lehalizatsii (vidmyvanniu) dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, abo finansuvanniu teroryzmu : Zakon Ukrainy vid 14.10.2014. № 1702-VII [The Law of Ukraine «On Preventing and Combating the Money Legalization (Laundering) and/or Terrorist Financing», Oktober 14, 2014, No. 1702-VII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
15. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu finansovoho monitorynhu Ukrainy : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.07.2015 № 537 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the Regulation on the State Service of Financial Monitoring of Ukraine» July 29, 2015, No. 537]. Ofitsiyni visnyk Ukrainy, 2014. № 77.
16. Romanko P.S. (2014) Natsionalna systema finansovoho monitorynhu: shliakhy stanovlennia ta perspektyvy rozvytku [National system of financial monitoring: ways of formation and prospects of development]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. № 3. S. 224–228.
17. Statystyka. Ofitsiyni veb-sait Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy. URL: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=83&lang=uk.